

користання та засвоєння поживних речовин. Оригінальні дослідження з гібридизації ставкових риб на міжвидовому та міжродовому рівнях ще в довоєнні роки провів український учений О. І. Кузьома. Поєднуючи біологічні особливості коропа та карася, він одержав плодючі коропо-карасеві та карасеві гібриди і на цій основі розширив можливості рибиництва та добився підвищення продуктивності водойм [1].

Вітчизняними та зарубіжними вченими ще в першій половині ХХ ст. обґрунтовано низку гіпотез, які розкривають окремі сторони явища гетерозису. Зокрема, Г. Шулл, Е. Іст сформулювали гіпотезу гетерозиготного стимулювання, С. Давенпорт, А. Брюс – домінування сприятливих генів, Р. Фішер, Дж. Лернер – наддомінування, К. Мазер, Т. Добжанский – генетичного балансу, М. Ірвін – гібридного білка та ін. Дані гіпотези певною мірою розкривали окремі сторони механізму цього складного явища.

Таким чином, комплекс методів розведення сільськогосподарських тварин було розроблено в кінці ХІХ – першій половині ХХ ст., що розглядається як одна із передумов становлення вітчизняної племінної справи. На різних етапах розвитку галузі тваринництва перевагу надавали окремим методам селекційно-племінної роботи. Вітчизняним ученим належить пріоритет у розробленні системи лінійного розведення тварин та методу відтворного схрещування. Першу наукову методіку породотворення, що ґрунтується на застосуванні відтворного схрещування, було розроблено М. Ф. Івановим та покладено в основу виведення вітчизняних порід і типів сільськогосподарських тварин. Потребує подальшого вивчення еволюція принципів вітчизняної племінної справи, яка до цього часу не була предметом окремого дослідження.

Список використаних джерел

1. Бородай І. До історії становлення дослідної справи у галузях тваринництва / І. Бородай // Історія української науки на межі тисячоліть : зб. наук. пр. – К., 2009. – Вип. 42. – С. 49–57.
2. Бородай І. С. Теоретико-методологічні основи становлення та розвитку вітчизняної зоотехнічної науки : монографія / І. С. Бородай. – Вінниця, 2012. – 416 с.
3. Вергунов В. А. Полтавське дослідне поле: становлення і розвиток сільськогосподарської дослідної справи в Україні / Вергунов В. А. – К., 2009. – 220 с.
4. Вергунов В. А. Сільськогосподарська дослідна справа в Україні. Від зародження до академічного існування: організаційний аспект / Вергунов В. А. – К. : Аграрна наука, 2012. – 416 с.
5. Державний архів Харківської області. – Ф. 6184. – Оп. 1 л. – Спр. 56. – 2 арк.
6. Там само. – Спр. 166. – 2 арк.
7. Інститут свинарства ім. О. В. Квасницького Української академії аграрних наук. До 75-річчя від дня заснування : монографія / за ред. О. Ф. Сагла. – Полтава, 2005. – 96 с.
8. Рябко В. М. Истоки, достижения и перспективы науки в Аскании-Нова / В. М. Рябко, В. М. Туринский. – К. : Аграрна наука, 2001. – 256 с.
9. Рябоконт Ю. А. История развития селекционных и генетических исследований в институте птицеводства УААН / Ю. А. Рябоконт, А. В. Рожковский, Ю. В. Бондаренко // Птахівництво: міжвід. тем. наук. зб. – Х., 2004. – Вип. 57. – С. 13–17.

References

1. Boroday I. Do istoriyi stanovlennya doslidnoyi spravy u haluzyakh tvarynyctva // Istoryia ukraïns'koyi nauky na mezhi tysyacholit'. – Kyiv, 2009. – Vyp. 42. – S. 49–57.
2. Boroday I.S. Teoretyko-metodologichni osnovy stanovlennja ta rozvytku vitchyznjanoi' zootehničnoj' nauky. – Vinnicja, 2012. –

416 s.

3. Verhunov V. A. Poltavs'ke doslidne pole: stanovlennya i rozvytok sil's'kohospodars'koyi doslidnoyi spravy v Ukraïni. – Kyiv, 2009. – 220 s.
4. Verhunov V. A. Sil's'kohospodars'ka doslidna sprava v Ukraïni. Vid zarozhennya do akademichnoho isnuvannya: orhanizatsiynny aspekt. – Kyiv, 2012. – 416 s.
5. Derzhavnyj arhiv Harkivs'koi' oblasti. – F. 6184. – Op. 1 l. – Spr. 56. – 2 ark.
6. Tam samo. – Spr. 166. – 2 ark.
7. Instytut svynarstva im. O. V. Kvasnyts'koho Ukraïns'koyi akademiyi ahrarykh nauk. Do 75-ričchya vid dnya zasnuvannya. – Poltava, 2005. – 96 s.
8. Rjabko V. M., Turinskij V. M. Istoki, dostizhenija i perspektivy nauki v Askanii-Nova. – Kyiv, 2001. – 256 s.
9. Rjabokon' A. Ju., Rozhkovskij A. V., Bondarenko Ju. V. Istorija razvitija selekcionnyh i geneticheskikh issledovanij v institute pticevodstva UAAN // Ptakhivnytstvo. – Kharkiv, 2004. – Vyp. 57. – S. 13–17.

Demyanovskij A. Yu., chairman of the Ukrainian Association of Horse Breeding "Ukrhorseindustry" (Ukraine, Kiev), demau@ukr.net

The methods of farm animal breeding: historical aspect

The author has conducted a scientific and historical analysis of the formation of methodology of farm animals breeding, which was viewed as a prerequisite for the organization of the system of native breeding work. The research is based on the use complex of general scientific, structural and functional, historical methods, as well as a large base of sources primarily archival documents. The characteristic of the main methods of selection and breeding work and its role in improving the breed and pedigree features farm animals and the development of the livestock industry was defined. The author has justified priority of Ukrainian scientists in the development of methods of line breeding of farm animal and techniques of breed creation on the basis of reproductive crossing. The need of further study of the evolution of the principles of domestic breeding work was noted.

Keywords: animal husbandry, breeding work, farm animal, pure breeding, crossbreeding.

Демьяновский А. Ю., председатель Украинской ассоциации по коневодству "Укрконьпром" (Украина, Киев), demau@ukr.net

Методы разведения сельскохозяйственных животных: исторический аспект

Проведен научно-исторический анализ становления методологии разведения сельскохозяйственных животных, что рассматривалось как предпосылка организации системы отечественного племенного дела. Исследование основывается на использовании комплекса общенаучных, структурно-функциональных и исторических методов, а также обширной базы источников, основу которой составляют архивные документы. Приведена характеристика основных методов селекционно-племенной работы и ее роли в совершенствовании породных и племенных признаков сельскохозяйственных животных и подъеме отрасли животноводства. Обоснован приоритет украинских ученых в разработке методов линейного разведения и методики породообразования на основе воспроизводительного скрещивания. Отмечена необходимость дальнейшего изучения эволюции принципов отечественного племенного дела.

Ключевые слова: животноводство, племенное дело, сельскохозяйственные животные, чистопородное разведение, скрещивание.

* * *

УДК 001:008(430)(477)“1990/1995”

Черкас Т. В.

аспірантка кафедри історії та археології слов'ян,
Інститут історичної освіти Національного
педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова
(Україна, Київ), cherkaskg@ukr.net

КУЛЬТУРНЕ І НАУКОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ФРН 1990–1995 РР.

Розглядається розвиток співробітництва в культурній і науковій галузі між Україною та ФРН впродовж 1990–1995 рр. Відбувається обмін культурним досвідом, проводяться різні виставки мистецтва, кіно та відео фестивалі, як в Україні так і в Німеччині.

Українська делегація на чолі з прем'єр-міністром Л. Кучмою передала унікальні мистецькі твори і документи, що пов'язані з життям та діяльністю Й. В. Гете, що потрапили в Україну після 1945 року.

Досліджується робота Німецького культурного центру – Гете-Інститут, що відкритий в Києві в 1993 році, завдяки якому буде відбуватися культурний обмін не лише між Україною та Німеччиною, а й іншими країнами в галузі культури. Гете-Інститут популяризує вивчення німецької мови за кордоном і

підтримує міжнародну співпрацю в культурній сфері, подає детальну інформацію про культурне, суспільне й політичне життя Німеччини.

Ключові слова: Україна, ФРН, Баварія, міністерство культури, культурне співробітництво, Гете-Інститут.

Зв'язки в галузі культури між Україною і Німеччиною знаходяться все більше активності в зустрічному потоці гастролей, виставок, в кількості поїздок діячів культури та мистецтва, в творчих і дружніх контактах.

Починаючи з 1990 року урядова делегація України відвідала Баварію з метою досягнення домовленості про проведення Днів Баварії в Україні та Днів України в Баварії. У Міністерстві культури України відбулась зустріч з представниками Баварії – міським радником Мюнхена А. Лоттманном та директором продюсерської фірми “Калоскоп” Г. Пільзом. Вона була присвячена питанню поширення контактів між мистецькими колективами України та Баварії.

В Києві експонувалась виставка з колекції Фонду вільного російського мистецтва у Мюнхені. Були представлені твори О. Ісачова, М. Шемякіна, Ю. Жарких, І. Шподарука, В. Сухорукова. А з 11 по 16 вересня 1990 року проходили Дні міста–побратима Мюнхена. Протягом тижня у найкращих концертних залах столиці України демон створювали свою майстерність такі творчі колективи, як Фраунхофський струнний ансамбль, Мюнхенський хор хлопчиків, ансамбль нової музики, Танц–танц театр, групи “Тугльгупфа”, “Айзі Гульп”, ансамбль струнної музики за участю Р. ді Джойа. У кінотеатрі “Зоряний” пройшов тиждень художніх кіно– та відеофільмів, відбулися творчі зустрічі під загальною назвою “Мюнхен – місто кіно.” У виставочному залі Музею історії Києві експонувалась виставка творів молодих мюнхенських художників “Біржа художників”, у Торговельно–промисловій палаті – “Мюнхен і його економіка представляють себе”. У рамках Днів було підписано угоду про поріднення Баришівки Київської обл. і Пуплаха.

1991 року в Міністерстві культури України відбулася зустріч, в ході якої було підписано Протокол про співробітництво з баварським Міністром освіти, у справах культури, науки та мистецтва.

Офіційна делегація Міністерства культури України на чолі з міністром Л. Хоролець з 24 листопада по 1 грудня 1991 року перебувала у ФРН з метою проведення переговорів про культурне співробітництво між Україною та Німеччиною. Під час зустрічей, що відбувались в рамках візиту, було визначено конкретні напрями його розвитку, у Києві заплановано відкриття Баварський центр культури, а в Мюнхені – провести Дні українського мистецтва.

Наприкінці листопада 1991 року в Мюнхені відбулися урочистості з нагоди 70–річного ювілею українського Вільного університету, на яких виступили з промовами міністри культури України і Баварії – Л. Хоролець і Г. Цегетмайер.

Протягом 1991 року в Німеччині побували на гастролях: Державний театр опери та балету України ім. Т. Г. Шевченка, заслужена народна хорова капела з м. Харкова, кобзар і лірник Чернігівської обласної філармонії В. Нечепи.

Було підписано протоколи про культурне співробітництво між Міністерством культури України

та Міністерством науки та мистецтва Баварії в 1992 році.

Посольство ФРН в Україні за дорученням уряду передало проект офіційної угоди про культурне співробітництво між Німеччиною та Україною.

Під егідою Ради Європи в Бухаресті зустрілися міністри культури держав Дунайського регіону й України, Німеччини.

У червні 1992 року міністри культури України Л. Хоролець і голова Комісії Верховної Ради України з питань культури та духовного відродження Л. Танюк відкрили в столиці Баварії Мюнхені першу постійно діючу картинну галерею, де виставлятимуться роботи художників і скульпторів України.

Найвизначнішою подією в культурному житті обох країн стали в травні Дні культури України в Баварії, що були проведені в 1993 р. До ФРН з нагоди Днів прибула урядова делегація нашої держави на чолі з прем'єр–міністром Л. Кучмою.

Перед офіційною зустріччю в присутності Федерального президента Німеччини Р. фон Вайцеккера і Л. Кучми відбулась церемонія передачі ФРН унікальних мистецьких творів і документів, пов'язаних з життям і діяльністю Й. В. Гете, що потрапили після 1945 року в Україну [1, арк. 80].

Логічним продовженням цієї роботи стало укладення між Міністерством України у справах молоді та спорту та Федеральним міністерством у сфері молодіжної політики ФРН Угоди про співробітництво від 27 серпня 1993 р. Ця угода закріпила багатосторонні зв'язки і дружні відносини між молоддю обох країн. У підписаному документі зазначається, що участь в молодіжних обмінах можуть брати юнаки та дівчата віком від 14 до 26 років. Під цей віковий ценз не підпадають особи, які їх супроводжують, а також фахівці та діячі молодіжної політики. Українською і німецькою сторонами було визначено пріоритетні напрямки молодіжних контактів, серед яких: молодіжні зустрічі для поглиблення взаємопізнання; спеціальні семінари та заходи на політичну, історичну, краєзнавчу, культурну, а також економічну тематику; спільні заходи у сфері охорони навколишнього середовища, природи, пам'ятників; спільні заходи з молодими людьми–інвалідами й фахівцями, які займаються роботою з ними.

Враховуючи важке фінансове становище України, німецька делегація погодилась на без валютне здійснення обмінів, безкоштовні візи для молодих людей, задіяних у співпраці, а також заявила про готовність сприяти оздоровленню і відпочинку дітей та молоді, які постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС [2, с. 60].

Німеччина реалізує культурно–інформаційну діяльність за кордоном через мережу культурно–освітніх центрів, що мають назву Гете–Інститут (Німецький культурний центр). Вони засновані в 1951 р., представлені 168 установами у 73 країнах. За дорученням уряду ФРН, Гете–Інститут виконує широкомасштабні завдання в галузі культурної політики в світі, опікуючись розвитком німецької мови за кордоном, сприяючи міжнародному співробітництву в сфері культури [3, с. 37]. Представництво Гете–Інституту в Києві почало роботу з липня 1993 р.

Завданням Гете-Інституту в Києві як й інших 140 Гете-Інститутів у 76 країнах світу є сприяння обміну між Німеччиною та іншими країнами в галузі культури, а також підтримка німецької мови за кордоном. Для здійснення цієї мети Інститут співпрацював з такими місцевими партнерами як театри, музеї, спілки митців, університети, школи, бібліотеки. За роки його діяльності вдалося зробити немало на терені міжнародного співробітництва. Діяльність Гете-Інституту стала невід'ємною частиною культурного життя України [4, с. 36].

Перші кроки Гете-Інституту на українській землі можна вважати доволі успішними.

Головним завданням початкового періоду становлення було створення міцного працездатного колективу. Це дало змогу розширювати діяльність інституту, бо одного його представництва для такої держави як Україна замало. Читальні зали німецької книги організовано в наукових бібліотеках таких великих культурних центрів, як Львів, Харків, Донецьк та Одеса. Усі, хто цікавиться німецькою культурою можуть користуватися там книгами, відеокасетами та компакт-дисками. Це, безумовно, розширює можливості взаємозближення і взаємопізнання обох культур.

Гете-Інститут – це всесвітня мережа культурних центрів Федеративної Республіки Німеччина.

Він популяризує вивчення німецької мови за кордоном і підтримує міжнародну співпрацю в культурній сфері, подає детальну інформацію про культурне, суспільне й політичне життя Німеччини.

Мережа Гете-Інститутів, Гете-центрів, культурних товариств, читальних залів, екзаменаційних центрів та центрів вивчення німецької мови виконує центральні завдання культурної й освітньої політики за кордоном. Крім того, Гете-Інститут виступає як партнер громадських і приватних культурних організацій, а також федеральних земель, міських муніципалітетів і господарчих підприємств.

Основними напрямками роботи у сфері культури є зустрічі між українськими й німецькими художниками й інтелектуалами, презентація сучасної німецької культури й підтримка німецько-української співпраці на цьому терені.

У рамках популяризації німецької мови в Україні пропонуються для українських педагогів семінари й різноманітні послуги. У співпраці з українськими партнерами підтримуються національні та європейські проекти з популяризації іноземних мов. В Україні курси німецької мови пропонують 15 центрів вивчення німецької мови, рівномірно розподілених по всій території країни. Німецькій меншині надається підтримка у вивченні німецької мови та культури.

За сприянням представництва Гете-Інституту 3760 українських викладачів пройшли курси підвищення кваліфікації, понад 200 вчителів відвідали у ФРН семінари [3, с. 36].

Тісними є зв'язки між бібліотеками й архівами двох країн. Ділові контакти встановлено між відділом зарубіжних бібліотечних зв'язків Німецького бібліотечного інституту та новозаснованою Українською бібліотечною асоціацією. Зв'язки між архівними установами двох держав розвиваються на

основі парафованого в 1994 році протоколу про співробітництво в архівній справі [2, с. 71].

Головними напрямками співробітництва між Україною й Німеччиною як зазначав посол Федеративної Республіки Німеччина Ебергард Гайкен – науку і культуру. Цим питанням присвячена його стаття, в якій автор розглядає дану співпрацю з німецької сторони через низку посередницьких організацій, що діють в Україні. Ю. Костенко в праці “Курс на стабільне партнерство” вважає однією з вагомих форм українсько-німецької науково-технічної співпраці виконання спільних наукових досліджень, які в 90-ті роки ХХ ст. набули особливого пошвавлення [5]. Взаємообмін працівників вищої школи між Україною й Німеччиною висвітлює Генеральний консул України в Мюнхені Г. Хоружий. Діяльності німецького Гете-Інституту в Україні присвячена стаття М. Макаревич “Посланець німецької культури” [6]. Авторка розкриває схему й основні напрямки роботи німецького культурного центру Гете-Інституту на українській землі. Науково-технічні та гуманітарні двосторонні взаємини відображені в статті В. Солошенко [7]. На думку дослідниці, активний розвиток співробітництва в гуманітарній сфері сприяв подоланню стереотипів минулого, активізації двосторонніх міждержавних контактів.

Отже міжнародне науково-культурне співробітництво України з Німеччиною сприяє утвердженню нашої країни у світовому співтоваристві як цивілізованої демократичної європейської держави з багатими культурними традиціями. Особливо активно розвиваються взаємозв'язки в галузі науки й освіти. Співробітництво науковців та освітян двох держав ґрунтується на двосторонній зацікавленості і має різні форми та напрями.

Українсько-німецьке співробітництво в галузі культури охопило майже всі сфери духовного життя двох народів. Важливим та корисним є співробітництво на регіональному рівні між обома країнами, прикладом саме такого співробітництва є українсько-баварські зв'язки. Також в Україні діє Гете-Інститут, за допомогою якого між державами налагоджені тісні культурні зв'язки, на базі університету відбувається молодіжний обмін, вивчення німецької мови. Інтенсивний культурний обмін України з Німеччиною охоплює співпрацю театрів, музичних колективів, літераторів, передбачає участь у діяльності міждержавних та міжнародних організацій.

Список використаних джерел

1. ЦДАВО України. – Ф. 5233. – Оп. 1. – Спр. 283.
2. Яцишин М. М. Українсько-німецькі культурні зв'язки кінця 80-х – у 90-і рр. ХХ ст. / М. М. Яцишин. – Луцьк : Вежа, 1999. – 204 с.
3. Ваисс Морис. Международные отношения после 1945 года / пер. с фр. С. Ф. Колшакова. – М. : [ОАО “Изд. дом “Городец”], 2005. – 335 с.
4. Кудряченко А. І., Грабарчук Г. О. Україна і Німеччина – двосторонні відносини на поч. 90-х рр. ін.-т. св. екон. і між нар. відн. АН Ук-ни. – К., 1994 – 48 с.
5. Костенко Ю. Курс на стабільне партнерство // Політика і час. – 1996. – № 12. – С. 10–17.
6. Макаревич М. Посланець німецької культури // Політика і час. – 1996. – № 12. – С. 50–52.
7. Солошенко В. В. Українсько-німецькі відносини у 90-х рр. ХХ ст. Автореф. Київський славістичн. ун-т. – К., 2005. – 20 с.

References

1. CDAVO Ukraї'ny. – F. 5233. – Op. 1. – Spr. 283.
2. Jacyshyn M. M. Ukraї'ns'ko–nimec'ki kul'turni zv'jazky kincja 80–h – u 90–i pp. XX st. / M. M. Jacyshyn. – Luc'k : Vezha, 1999. – 204 s.
3. Vaiss Moris. Mezhdunarodnye otnoshenija posle 1945 goda / Per. s fr. S. F. Kolshakova. – M. : [OAO "Izd. dom "Gorodec"], 2005. – 335 s.
4. Kudrjachenko A. I., Grabarchuk G. O. Ukraї'na i Nimechyna – dvostoronni vidnosyny na poch. 90–h rr. in.–t. sv. ekon. i mizh nar. vidn. AN Uk–ny. – K., 1994 – 48 s.
5. Kostenko Ju. Kurs na stabil'ne partnerstvo // Polityka i chas. – 1996. – № 12. – S. 10–17.
6. Makarevych M. Poslanec' nimec'koi' kul'tury // Polityka i chas. – 1996. – № 12. – S. 50–52.
7. Soloshenko V. V. Ukraї'ns'ko–nimec'ki vidnosyny u 90–h rr. XX st. Avtoref. Kyi'vs'kyj slavnistychn. un.–t. – K., 2005. – 20 s.

Cherkas T. V., graduate student, Department of History and Archaeology of the Slavs, the Institute of History Education National Pedagogical University M. P. Dragomagova (Ukraine, Kiev), cherkaskh@ukr.net

Cultural and scientific cooperation between Ukraine and Germany 1990–1995

Article describes cooperation growth in cultural and scientific sectors between Ukraine and Germany during 1990–1995 years. There are cultural experience exchange, various art exhibitions, film and video festivals, took place both in Ukraine and in Germany.

Ukrainian delegation headed by prime minister L. Kuchma consigned the unique art objects and documents, related to the life and creativity of J.W. Goethe, caught in Ukraine after 1945.

Also, article explores the work of the German Cultural Center – Goethe–Institute, founded in Kiev, 1993, which was focused on cultural exchange between Ukraine and Germany, including other countries interested in collaboration in cultural sphere. Goethe–Institute promotes the German language abroad and support international cooperation in the cultural sphere provides detailed information about the cultural, social and political life in Germany.

Keywords: Ukraine, Germany, Bavaria, Ministry of Culture, cultural cooperation, Goethe–Institute.

Черкас Т. В., аспірантка кафедри історії та археології славян, Інститут історичного образования Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ), cherkaskg@ukr.net

Культурное и научное сотрудничество между Украиной и ФРГ 1990–1995 гг.

Рассматривается развитие сотрудничества в культурной и научной сфере между Украиной и ФРГ на протяжении 1990–1995 гг. Происходит обмен культурным опытом, проводятся различные выставки искусства, кино и видео фестивалей, как в Украине, так и в Германии.

Украинская делегация во главе с премьер–министром Л. Кучмой передала уникальные художественные произведения и документы, связанные с жизнью и деятельностью И. В. Гете, попавших в Украину после 1945 года.

Исследуется работа Немецкого культурного центра – Гете–Института, что открыт в Киеве в 1993 году, благодаря которому будет происходить культурный обмен не только между Украиной и Германией, но и другими странами в области культуры. Гете популяризирует изучение немецкого языка за рубежом и поддерживает международное сотрудничество в культурной сфере, подает детальную информацию о культурной, общественной и политической жизни Германии.

Ключевые слова: Украина, ФРГ, Бавария, министерство культуры, культурное сотрудничество, Гете–Институт.

* * *

УДК 94(477).084.8/.0+801.311

Махортых М. С.

аспірант кафедри історії України, Інститут суспільства Київського університету ім. Бориса Грінченка (Україна, Київ), makhortykhn@gmail.com

Київські топоніми як елемент історичної пам'яті про звільнення міста від німецької окупації за доби незалежності (1991–2013)

Розглядається значення київських топонімів у процесі збереження та передачі пам'яті про звільнення міста від німецької окупації за доби незалежності (1991–2013 рр.). За допомогою електронного архіву рішень Київської Міської Державної Адміністрації відтворюється процес запровадження нових та

перейменування старих годонімів (назв вулиць) та азоронімів (назв площ), пов'язаних із пам'яттю про Другу світову війну, і те місце, яке серед них займають топоніми, пов'язані із звільненням міста у 1943 р. Використовуючи порівняльний та класифікаційний методи, автор визначає закономірності, пов'язані із кількістю та семантикою топонімів, які впроваджувалися у Києві після 1991 року, і пропонує інтерпретацію знайдених закономірностей у контексті загальних тенденцій, притаманних колективній пам'яті про війну за доби незалежності.

Ключові слова: історична пам'ять, доба незалежності, топоніми, годоніми, азороніми, Друга світова війна, Київ.

Проголошення державної незалежності у 1991 році справило значний вплив не лише на майбутнє, але й минуле України. Одним із наслідків розпаду Радянського Союзу та постання незалежної української держави стало поступове переосмислення вітчизняної історії, що призвело до значних змін у царині історичної пам'яті українців і, зокрема, пам'яті про Другу світову війну. Важливим проявом цього процесу стали зміни у сфері топоніміки, що призвели до появи нових та перейменування вже існуючих топонімів, наслідком чого стало витворення нового пам'яттєвого ландшафту міст та селищ України. Велике ідеологічне та стратегічне значення звільнення Києва у 1943 році зумовило центральне місце цієї події у структурі історичної пам'яті про війну, яке було закріплене за допомогою топонімів у радянський час. Водночас, зміни, що відбулися у топоніміці міста за доби незалежності, справили значний вплив на історичну свідомість українського суспільства, що зумовлює актуальність вивчення того, як змінилися уявлення про звільнення Києва після здобуття незалежності, а також яким чином київські топоніми фіксують ці уявлення у часі та просторі.

Дослідження змін, які відбулися у царині історичної пам'яті про війну за доби незалежності, було започатковане у низці робіт вітчизняних та зарубіжних вчених. Праці вітчизняних дослідників розглядають широке коло питань, починаючи загальною проблемою трансформації пам'яті про Другу світову війну за доби незалежності (В. Гриневич [1], О. Зайцев [2] та О. Смерчанська [3]), і закінчуючи конкретними аспектами цього процесу, як, наприклад, сприйняття окремих елементів історичної пам'яті про війну різними поколіннями українців (Е. Позднякова–Кирбят'єва [4], Р. Пилявець [5]), зміна підходів до наукового дослідження років війни (О. Лисенко [6], Т. Нагайко [7]) і державна політика пам'яті у відношенні до Другої світової війни (Зерній [8], Симоненко [9]). Ряд робіт також присвячено вивченню топонімів, пов'язаних із пам'яттю про війну, на прикладі конкретних міст (наприклад, дослідження топонімів Львова, проведене В. Середою [10], та Харкова за авторством О. Дьякової [11]).

В свою чергу, праці зарубіжних дослідників, пов'язані із увічненням Другої світової війни за доби незалежності, здебільшого зосереджені на питаннях, що мають відношення до державної політики пам'яті (В. Їльге [12], С. Родевальд [13]) та спогадів про учасників національно–визвольного руху (наприклад, роботи Д. Марплза [14; 15]). Особливо слід відзначити доробок канадських (Р. Сербін [16; 17]) та російських істориків (Ю. Карнішин [18], А. Міллер [19]), якими було проведено значну роботу із дослідження трансформації історичної пам'яті про війну у пост–радянській період.